

YÜKSƏK TEXNİKİ-PEŞƏ TƏHSİLİNƏ GEDƏN YOLDA METODİKİ İŞLƏRİN TƏŞKİLİ

Vüsala Hüseynova,

Dəmir Yolu və Metropoliten üzrə Bakı Dövlət

Peşə Təhsil Mərkəzinin Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi,

Pedaqoji kabinetin müdiri

e-mail: vusala.huseynova.2020@mail.ru

Respublikamızda peşə təhsili müəssisələrinin inkişaf etmiş ölkələrdə olduğu kimi, intellekt məktəbinə çevrilməsi, nailiyyətlərin düşüncə, təfəkkür səviyyəsinə görə qiymətləndirilməsi, onun yeni texnologiyalar əsasında qurulması və inkişaf etdirilməsi, məzun olacaq təhsilalanların əmək bazarında işlə təmin olunmasının əlçatan olması üçün mövcud metodiki işlərin təşkilati-struktur baxımından yeniləşdirilməsinə ehtiyac olduğunu aydın görürük. Odur ki, istehsalatda əmək fəaliyyətinə başlamağın bir addımlığında olan peşə təhsili alanların hazırda ölkənin sənayesində və nəqliyyat sistemində istismar olunan texnika və texnologiyaların sirlərinə yiyələnmələri məqsədi ilə müvafiq texniki ədəbiyyatlardan geniş istifadə etməsi vacibdir. Bu ədəbiyyatların böyük əksəriyyəti istehsalçı ölkələrin nəşrləri olduğundan, mənimlənməsində çətinliklərlə qarşılaşan mühəndis-pedaqoji heyət və təhsilalanlar peşə təhsili müəssisəsinin həddləri daxilində elmi dəstək almaq məcburiyyətində qalırlar. Bu zaman qarşılıqlı diskussiyalar, məsləhətləşmələr, internet dəstəyi, yardımçı ədəbiyyatlara və istehsalat müəssisələrinin müvafiq kadrlarına müraciətlər öz səmərəsini verir. Belə ki, lazım olan resurslarla təminatlı, əlçatan və təlimatlara cavab verən bir mənbəyə ehtiyacın olması **Dəmir Yolu və Metropoliten üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində Pedaqoji kabinetin təşkil edilməsini zəruri etmişdir.** Hüquqi dəstək üçün “Peşə məktəbi və peşə liseylərində metodiki işlər haqqında Əsasna-

mə”nin tələbləri əsas götürülmüş, təkilati işlər isə mərkəzimizin mühəndis-pedaqoji kollektivi tərəfindən yerinə yetirilmişdir. Pedaqoji kabinetin fəaliyyət dairəsini daim genişləndirmək və daha səmərəli nəticələr əldə etmək məqsədi ilə burada baza müəssisələrimiz olan Azərbaycan Dəmir Yolları Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin və Bakı Metropoliteni Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin rəhbərliyi ilə əldə edilmiş “Razılaşma”nın tələblərinə riayət edərək, vaxtaşırı görüşlər, seminarlar və qarşılıqlı ekskursiyalar təşkil olunur.

Təşkil olunan seminarlarda və yoldaşlıq görüşlərində qarşılıqlı diskussiyalar texniki kadr hazırlığının yüksək səviyyədə təqdim olunması məqsədi daşıyır. Məsələn burasındadır ki, nəqliyyat sistemində də kadr islahatları nəticəsində ixtisaslı fəhlə ordusunun sıralarında ciddi boşluqlar meydana çıxmışdır ki, bu boşluğu yalnız peşə təhsilli texniki heyətlə doldurmaq mümkündür. Nəzərə alsaq ki, paytaxtda tikiləcək metro stansiyalarında və depolarında, həmçinin işğaldan azad olunmuş Vətən torpaqlarında yenidən inşa ediləcək dəmiryolu stansiyalarında, lokomotiv və vaqon depolarında, işarəvermə və yol distansiyalarında qatar axınıni tənzimləmək üçün kütləvi peşəkar heyətə ehtiyac ən yüksək həddə olacaqdır. Deməli, bu vakansiyaları təmin etmək üçün peşə təhsili müəssisəsi və dəmir yolu rəhbərliyi müştərək fəaliyyət göstərməlidirlər. Ona görə də “uzunmüddətli baxış” dövrü bizdən bu prosesləri tənzimləmək, hətta lazım olan maddi-texniki bazanı təmin etmək üçün qısa zaman kəsiyində böyük işlər

görməyi tələb edir. Bunun üçün inkişaf etmiş ölkələrin sınaqdan keçirilmiş təcrübələrindən yararlanıb, müasir, dayanıqlı və ölçətan peşə təhsili sisteminin qurulması istiqamətində dövlətin dəstəyinə güvənərək özərimizə düşən vəzifələri yerinə yetirmək üçün yerlərdə quruculuq işlərinin görülməsi vacibdir. Bu baxımdan, peşə təhsilinin inkişaf prioritetlərini əsas götürərək müəssisəmizin təlim-tədris bazasında irəliləyişə nail olmaq üçün Pedaqoji kabinetin fəaliyyətindən yararlanaraq, səmərəliliyi və peşəkarlıq səviyyəsini artırmaq niyyəti ilə mühəndis-pedaqoji kollektivi mütəmadi olaraq təlimatlandırmaq, təhsiləlanların mənimsəmə əmsalını maksimuma çatdırmaq və bununla da yüksək texniki-peşə təhsili səviyyəsində təhsilin ölçətanlığını təmin etmək əsas məqsədimizdir.

Pedaqoji kabinetin təşkil olunmasında əsas məqsəd nəzəri və istehsalat təlimi prosesinə metodiki işlərə aid materialları toplamaq, sistemləşdirmək, müəyyən materialları tərcümə etmək, elm, texnika və mütərəqqi texnologiyanın nailiyyətləri haqqında məlumat hazırlamaq, mühəndis-pedaqoji, rəhbər işçilərin dərslərə və dərslənkənar tədbirlərə hazırlaşması, tədqiqat və yaradıcı işlərin aparılması üçün münbit şərait yaratmaqdan ibarətdir. Məlumdur ki, təhsiləlanların mənimsəmə faizini yüksəltmək üçün ümumtəhsil, texniki və ixtisas modullarını tədris edən müəllimlər, həmçinin istehsalat təlimi ustaları fəaliyyətlərini mütərəq qurmalı, mövzuların bir-birini tamamlayan ardıcılıqda yerləşdirilməsinə riayət etməlidirlər. Məsələn, lokomotivin elektrik hissələrində baş verə biləcək nasazlığın aşkar olunması, sökülərək təmiri və yerinə yığılması mövzusunda elektro-texnika, elektromaterialşünaslıq, elektrovəzün elektrik hissələrinin quruluşu və təmiri, fizika modullarının tədrisi, eyni zamanda istehsalat müəssisəsində təşkil olunacaq istehsalat təcrübəsinin mövzusu uyğunluq təşkil edərsə, yerinə yetirilməli təmir işinin mahiyyətini təhsiləlanlar daha dərindən mənimsəyəcəkdir. Düşünürük ki, bu, həm də təhsilverənlərin mövzunu daha ətraflı və peşəyönümlü izah etmələrinə rəvac verəcəkdir.

Pedaqoji kabinetdə və metodiki komissiyaların iclaslarından əlavə olaraq, bu qəbildən yoldaşlıq görüşləri də təşkil olunur. Təqdirəlayiq haldır ki, ötən tədris ilinin ortalarından təşkil edilmiş Pedaqoji kabinetin fəaliyyəti nəticəsində metodiki komissiyaların işlərində nəzərə çarpacaq dərəcədə müsbət irəliləyişə nail olunmuşdur. Burada səmə-

rəlilikdən söz açsaq, deyə bilərik ki, istehsalat təcrübəsinin təşkili, fənn kabinetlərinin tərtibatı və s. tədris planları ötən dövəmlərdəki kimi tədris ilə başlayandan sonra deyil, əvvəlcədən Pedaqoji kabinetdə Metodiki Şuranın üzvləri və müəssisələrdən dəvət olunmuş mütəxəssislər tərəfindən müzakirə olunduqdan sonra təsdiq olunur. Bu işlər, həm də mühəndis-pedaqoji heyətin asudə vaxtlarında yerinə yetirildiyindən daha dolğun və məzmunlu tərtib edilir.

Pedaqoji kabinetin müdiri özünün razılığına əsasən, bu işə görə əməkhaqqı tələb etmədən Pedaqoji Şuranın qərarı ilə qabaqcıl müəllimlərdən təyin olunur. Pedaqoji kabinetin müxtəlif materiallarla təmin edilməsində, pedaqoji yeniliklərin sərgisinin təşkilində, oxucu konfranslarının, müəllimlərin, məruzələrin hazırlanmasında mərkəzimizin kitabxanaçısı bilavasitə iştirak edir. Toplantılarda “Əsasnamə”nin tələblərinə uyğun olaraq, metodiki komissiyaların sədrələri, müəllimlər, istehsalat təlimi ustaları və istehsalat müəssisəsinin əməkdaşları iştirak edirlər. Pedaqoji kabinetin işinə ümumi nəzarəti Metodiki Şuranın sədri həyata keçirir.

Məlumdur ki, peşə təhsili müəssisələrində metodiki kabinetlərin işində fəallıq hiss olunsa da, ümumilikdə onların fəaliyyəti günün tələblərinə tam olaraq cavab vermir. Müəssisəmizin fəaliyyətində apardığımız müşahidələr göstərir ki, metodiki komissiyalar tərəfindən pedaqoji işçilərə metodiki kömək göstərilməsi heç də həmişə kifayət qədər sistemli şəkildə təşkil edilmir. Bunun əsas səbəblərindən biri xidmət göstərənlər – istehsalat müəssisələri ilə metodiki kabinet və məktəb arasında möhkəm əlaqənin olmamasıdır. Bu gün pedaqoji kollektivlərə göstərilən metodiki xidmət, demək olar ki, günün tələbləri ilə ayaqlaşa bilmir.

Peşə təhsili sahəsində baş verən yeniliklər, ölkədə gedən köklü təhsil islahatları, dövlət başçısı tərəfindən təsdiq edilmiş “Stateji Yol Xəritəsi”nin məzmunu metodiki xidmətin təşkilinin məzmun və formasının təkmilləşdirilməsini tələb edir. Metodiki xidmət hər bir müəllimin və istehsalat təlimi ustasının ixtisasının və peşə ustalığının artırılması, pedaqoji kollektivin istehsalat müəssisələrinə integrasiyası və bu işlərin davamlı olması istiqamətinə yönəldilmiş qarşılıqlı tədbirlər sistemidir. Dəmiryolu nəqliyyatının yeniliklərinin və nəqliyyat sistemində qabaqcıl təcrübənin təhlilinin əlçatan olması üçün onu mərkəzimizin tədris-istehsalat metodikasına daxil etmək Pedaqoji kabinetin işinin əsasını təşkil edir.

Artıq metodiki komissiyalar tərəfindən metodiki işin təşkili əməllərin, sərəncamların, metodiki göstərişlərin məcburi şəkildə yerinə yetirilməsi ilə məhdudlaşmır. Hazırda ölkəmizdə peşə təhsili sahəsində islahatların aparıldığı, innovasiyaların, pilot layihələrin həyata keçirildiyi bir vaxtda metodiki kabinetlərin mövcud iş sistemi təhsildə gedən sürətli dəyişikliklərlə ayaqlaşa bilmədiyindən bir çox inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsindən istifadə etməklə, respublikamızda da metodiki xidmətin daha əlverişli, səmərəli, təhsil sisteminin işçiləri tərəfindən qəbul edilə bilən modelini yaratmaq artıq vaxtı çatmış məsələlərdən biridir.

Yeni tədris ilində fəaliyyətə başlamazdan əvvəl Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin rəhbərliyi tərəfindən qəbul edilmiş qərarlar, rəy və təkliflər, mərkəzimizdə pedaqoji kadrlarla aparılan metodiki işin məzmunu, mühəndis-pedaqoji kadrların ixtisasının artırılması istiqamətində və əmək fəaliyyətinə yeni başlamış əməkdaşlarla görülmüş işlər, istehsalat təliminin və təcrübəsinin yeni məzmunu, müasir nəqliyyat texnologiyalarının öyrənilməsi və innovasiyaların tətbiqi ilə əlaqədar həyata keçirilən tədbirlər, ixtisas fənlərinin tədrisində keyfiyyətin və tələbələrin mənimsəmə səviyyələrinin monitorinqi, onun təhlili, ixtisas fənlərinin dövlət standartları səviyyəsində tədrisinə nail olmaq üçün aparılmış təşkilati-pedaqoji işlər, müəllim-tələbə münasibətlərində psixoloji xidmətin təşkili kimi məsələlər geniş təhlil edilmiş, tərəfimizdən öyrənilmişdir. Eyni zamanda metodiki işin əsas istiqamətləri hesab edilən – istedadlı tələbələrin aşkara çıxarılması və onların potensialının inkişaf etdirilməsi üzrə işin təşkili ilə əlaqədar istehsalat müəssisələri ilə əməkdaşlıq, mərkəzin

mühəndis-pedaqoji heyətinin qarşılıqlı fəaliyyətinin təşkili ilə əlaqədar görülmüş tədbirlər, peşə təhsilində qabaqcıl təcrübənin öyrənilməsi və yayılması, istehsalat təlimi ustalarının və müəllimlərin innovativ layihə və proqramlar çərçivəsində təlim kurslarına cəlb edilməsi, məzunların işlə təmin olunması üçün müəssisələrlə aparılmış əməkdaşlığın nəticələrinin təhlili, peşə təhsili müəssisələri arasında təşkil edilmiş müsabiqələrdə, yarışlarda təhsilənlərin iştirakı, əldə olunan nəticələr və s. bu kimi işlər də unudulmayaraq müsbət nəticə çıxarılması üçün geniş araşdırılmışdır. Bu təhlil və araşdırmaların sonunda Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin müvafiq tövsiyələri və normativ-hüquqi sənədləri nəzərə alınmaqla, yeni tədris ili üçün mərkəzin metodiki kabinetinin Fəaliyyət Planı hazırlanır.

Tədris ilinin sonunda Pedaqoji kabinetin fəaliyyəti təhlil olunarkən, metodiki komissiyaların qarşısına qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi, əldə edilmiş nəticələr, dövlət buraxılış imtahanlarının nəticələri, məzunların işlə təmin olunma faizi, tədris-istehsalat proqramlarının yerinə yetirilməsi, tələbələrin mənimsəmə səviyyəsi və s. istiqamətlər üzrə yerinə yetirilmiş işlər araşdırılır. Bu proseslərə ötən tədris ilinin sonlarında başladığımızı nəzərə alıb, deyə bilərəm ki, müəyyən uğurlara nail olsaq da, bəzi problemlərimiz hələ də qalmaqdadır. Belə ki, günün tələbləri ilə ayaqlaşmaq üçün istehsalat müəssisələrinin kadrlarının peşə təhsilinə cəlb edilməsində və istismarda olan maşın, mexanizm və vasitələrin quruluşunu, təmirini və istismarını özündə ehtiva edən ədəbiyyat bazasının əldə edilməsində rastlaşdığımız mövcud çətinliklər işlərin inkişafına əks təsir göstərməkdədir. Bu kimi əks təsirlər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli, 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi”ndə peşə təhsilinin inkişafı bölməsində də zəif amillər olaraq öz əksini tapmışdır. Odur ki, hazırda mərkəzimizdə icrası həyata keçirilən və Strateji Yol Xəritəsində 2025-ci ilədək uzunmüddətli baxışın hədəf indikatoru olaraq yaxın gələcəkdə tam dolğun ədəbiyyat bazası və peşəkar ixtisaslı kadrlarla təmin olunmaq istiqamətində Azərbaycan Dəmir Yolları QSC və Bakı Metropoliteni QSC ilə davamlı və dayanıqlı əməkdaşlıq qurmaq istiqamətində ciddi işlər yerinə yetirilməkdədir.